

KUDÜS TURU

Kudüs, surlarla çevrili eski şehirden ve sur dışında yer alan bitişik mahallelerden oluşmaktadır. Surlar 12 metre yüksekliğinde, 4 kilometre uzunluğundadır. Sur içinde yaşayanların büyük çoğunluğu Müslüman, bir kısmı Yahudi, küçük bir kısmı da Hristiyan'dır. Sokaklar dar ve dolambaçlıdır. Evler hep beyaz taştan inşa edilmiş, beton yapılar buraya girememiştir. Müslümanlar, bu kutsal şehre "Kudüs" veya "Beytül Makdis" derler. İbraniler şimdi "Jarusalem" "Daru-s Selam" diyorlar "Barış Şehri" anlamında. Beş bin yıldır insanların yaşadığı Kudüs, her kenarı yaklaşık bir kilometre uzunluğunda surlarla çevrili bir dikdörtgen biçiminde. Şehrin en göze çarpan yapısı Kanuni Sultan Süleyman'ın 1538-40 yılları arasında Haçlılar dönemine ait sur kalıntılarını üstüne yaptırdığı eski Kudüs surlarıdır. Kudüs'e ilk yerleşenler, Arapların ilk ataları olan Amalika kavmidir. Kudüs, Kenanilerin bir kolu olan Yebusilerce kuruldu. Bölge o zamanlar "Kenan Diyarı" olarak bilinirdi. Hz. İbrahim, milattan önce 2000 yılında Kudüs'e uğradı. İsrailoğulları Firavun'un zulmünden kurtularak Hz. Musa'nın önderliğinde "Arz-ı Mevud" denilen Vadedilmiş Topraklara doğru büyük bir göç başlattılar. Milattan önce 11. yüzyılın sonlarında ilk devleti kurdular. İlk kral ve komutan Kuran diliyle Talut oldu. Talut'tan sonra İsrailoğullarının başına Hz. Davut geçti. Hz. Davut, Kudüs'ü de alarak devletin başkenti yaptı. Hz. Davut, Mescidi Aksa'nın ilk temelini attı. Yerine geçen oğlu Hz. Süleyman, Mescidi Aksa'nın inşaatını tamamladı. Kudüs tarih boyunca; Babillilerin, Pers İmparatorluğunun, Büyük İskender'in, Romalıların, Sasanilerin, Bizanslıların hakimiyeti altında yaşadı. Kudüs, 624 tarihine kadar Müslümanların kiblesi olarak kalmıştır. 620'de Peygamberimizin(s) Mirac'a çıkmasıyla Mescidi Aksa ve dolayısıyla Kudüs, İslam tarihinde önemli bir yer oldu. Peygamberimizden(S) sonra Hz. Ebubekir, Amr b. As'ı, sonra da Halid b. Velid'i Filistin'in fethi için görevlendirdi. Hz. Ömer zamanında Müslümanlar Kudüs'ü kuşattı ve barış yolu ile şehir fethedilmiş oldu. Hz. Ömer, sahabilerin ileri gelenlerinden Muaz b. Cebel ve Ubade b. Samit'i halka, İslamiyeti öğretmeleri için Kudüs'e tayin etti. Ubade, Kudüs'ün ilk kadısı oldu. Emevi Halifelerinden Abdülmelik b. Mervan, Peygamberimizin(s) Mirac'a çıkarken üzerine bastığı Sahra'nın (büyük kaya parçası) üzerine tek kubbeden meydana gelen Kubbetu-s Sahra'yı yaptırdı. Kudüs'ü Haçlıların ele geçirmesinden sonra Suriye'de hakim olan Selahaddin-i Eyyubi, Hittin savaşında Hristiyanları mağlup ederek Kudüs'ü tekrar Müslümanların hakimiyetine geçirdi. 1917'de Kudüs, Fransız- İngiliz kuvvetleri tarafından işgal edildi ve daha sonra İngilizlerin himayesi altında Filistin'in başşehri oldu. Doğu Avrupa ülkelerinden göçlerle gelen Yahudiler yüzünden şehrin nüfus yapısı Müslümanların aleyhine değişti. Kudüs, 1947'de BM Kurulu tarafından uluslararası statüye kavuşturuldu. Bu karara Yahudiler sevinirken Müslümanlar karşı çıktı ve bu yüzden şiddetli çarpışmalar meydana geldi. 14 Mayıs 1948'de İngilizler koruma rejimine son verdi. Aynı gün ilan edilen İsrail Devleti, yeni Kudüs'ü kapsarken; Maver-i Ürdün ve Filistin'in geri kalan bölümlerini eski Kudüs ile birlikte 28 Mayıs 1948'de işgal etti. 1967 "Altı Gün Savaşları" sonucunda Kudüs'ün Ürdün kesimi ise İsrail tarafından işgal edildi. Bu fiili ilhak, İsrail Parlamentosunun 30 Temmuz 1980 'de " Birleşik Kudüs'ü İsrail'in ebedi başkenti" ilan eden bir temel yasayı benimsemesiyle onaylandı.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YAFA

Hâlihazırda fiilen israil devletinin sınırları içinde kalan Kudüs, Semavi din mensupları için çok mühim ve mukaddes mekanlara ev sahipliği yapmakta Dünyanın farklı ülkelerinden milyonlarca insan tarafından ziyaret edilmektedir. Havayolu ile israil-Filistin'e gelenlerin ilk durağı, ülkenin başşehri Tel Aviv'de bulunan Uluslararası Ben Gurion Havalimanı'dır. İsrail, 1948'de , 650 bin nüfusla 65 milyonluk Arap âlemini karşısına almış ve bağımsızlığını ilân etmiştir. Yalnız başlarına kaldıkları takdirde birbirlerini bir kaşık suda boğacak dindar, anti-din-liberal, ırkçı, barış yanlısı, Rusya kökenli, Faslı, Yemenli, Avrupalı, Sefarad, Aşkenaz, onlarca farklı Yahudi grubunu dış tehditlere karşı birbirine kenetlemeyi başaran David Ben Gurion, bu ülkenin ilk başbakanıdır. İsrail'in dünyaya açılan kapısı olan havaalanına, hayatı boyunca büyük bir rüyanın peşinde koşan ve sonunda onu elde etmeyi başaran bu insanın adı verilmiştir.

Kudüs'e geçmeden evvel görülmeye değer yerlerden biri de, Tel Aviv kurulmadan çok daha evvel Akdeniz kıyıların da küçük bir liman ve balıkçı barınağı olarak var olan tarihi Yafa şehridir. Çok eski yıllardan bu yana Kudüs'ün iskelesi olma özelliğine sahip olan Yafa, klasik mimarisini hâlâ muhafaza etmektedir. Yavuz Sultan Selim'in 1517'de gerçekleşen meşhur Mısır Seferi sırasında, Şam ve Kudüs başta olmak üzere, bölgedeki diğer şehirlerle birlikte Osmanlı himayesine girmiştir. Yafa'da ilk Yahudi hanı 1750'de açılmıştır. Kutsal saydıkları bu topraklara öteden beri kalıcı olarak yerleşmeyi hayatlarının gayesi hâline getiren Yahudiler, 1820'den sonra kendi içlerinde örgütlenmiş ve Avrupalı zengin Yahudiler Yafa'da portakal bahçeleri satın almaya başlamışlardır. Mısır ve çevresindeki hakimiyetini güçlendirmek isteyen Napolyon, 1799'da Yafa'ya girmiş ancak Akka valisi Cezzar Ahmed Paşa komutasındaki Nizâm-1 Cedid ordusu karşısında mağlubiyet yaşayınca kendisini Fransa'ya zor atmıştır.

Yafa, 1830'dan itibaren Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın idaresine girmiştir. Osmanlı Devleti'ni tehdit eden ve bu durumyla uluslararası dengeleri altüst eden Mehmed Ali Paşa, Londra Konferansı (840) kararlarına uymak zorunda kalmış ve onun soyundan gelenlerin (Hidiv) Misur'da valilik yapması kabul edilmiştir. Eğitim, haberleşme ve ulaşım sahalarında büyük yatırımlar yapılan Sultan 2. Abdülhamid devrinde (1892), Yafa Kudüs demiryolu hattı kurulmuş ve bu hat, 1998'de yenileninceye kadar bir asırdan fazla hizmet etmiştir.

1. Dünya Savaşı devam ederken Yafa'da yaşayan Yahudi cemaati İngilizlerle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle buradan sürülmüştür (28 Mart 1917). ittihatçı liderlerden Cemal Paşa ve Alman Limon Von Sanders Paşa'nın bölgedeki Osmanlı hakimiyetini sürdürme gayretleri netice vermemiş ve Osmanlı Ordusu'nun Kanal Cephesi'nde mağlup olması üzerine taarruza geçen İngilizler, General Allenby komutasında 16 Kasım 1917'de Yafa'ya girmiştir. Böylece Yafa'da 4 asır 3 ay devam eden Osmanlı hakimiyeti sona ermiştir. Günümüzde Tel Aviv'in ana caddelerden biri, General Allenby'in adını taşımaktadır. Anlaşılan Museviler, 1922-1948 yılları arasında yaşanan Yahudi göçüne gösterilen geniş tolerans ve İsrail'in kuruluş sürecinde verilen destekten dolayı İngilizlere böyle

bir vefa göstermişler. Yafa'dan Tel Aviv'e Bakış Kesme taştan evleri, çeşmeleri, daracık sokakları, güzel kaldırımlar, tarihi camileri, kiliseleri, limanı, balıkçıları ve mis gibi sıcak ekmeklerin, pidelerin satıldığı fırınları ile Yafa, Osmanlı izler taşıyan bir sahil şehridir.

Yafa'daki Tarihi Eserler

Tarihi çok eskilere dayanan Yafa, Müslümanlar açısından olduğu kadar, Yahudiler ve Hristiyanlar açısından da önemli bir konuma sahiptir. Şehrin adı, hem Siyonizm ile hem de misyonerlikle ön plana çıkmıştır. 11. yüzyılın sonlarına doğru Haçlı ordularının karaya ayak bastığı ilk yerlerden biri de Yafa Limanı olmuştur. Şehir, günümüzde Müslüman kimliği ile dikkat çekmektedir. Sahil kesiminde yer alan Bahriye Camii, Hasan El-Beyk Camii (Hasan Bey Camii), Aya Mihal manastırı, Roman-Katolik St. Peter Fransızken Manastırı, Ermeni Kilisesi, Sefarat ve Aşkenaz anıtları, Mahmudiye Camii, Karakol Binası, 34. Osmanlı Sultani 2. Abdülhamid'in cülûsunun (tahta çıkışının) 25. yıldönümü münasebetiyle 1900'de yapılan saat kulesi şehirdeki tarihi yapılardan bazılarıdır. Yafa'nın işlek caddelerinden birinde yer alan saat kulesi, oldukça güzel ve etkileyici bir yapıdır. Hemen karşısındaki sokakta İzmir'den Yafa'ya göç eden Yahudilerin hediyelik eşya satan dükkanları bulunmaktadır. Saat kulesinin bulunduğu meydana bakan bir binada da "Türk Kültür Merkezi" yer almaktadır. Sultan 2. Abdülhamid devrinden kalan eserlerden biri de Hamidiye Külliyesi'dir. Yola gömülmüş vaziyetteki Venedik tarzı su haznesi, Osmanlı çeşmesi, han binası, karakol binası ve saat kulesi, meydana hâkim konumda bulunan külliye tamamdır.

REMLE (الرملة)

İsrail sınırları içinde bulunan tarihî bir Filistin şehri.

Kaynakların çoğunun verdiği bilgiye göre I. Velîd zamanında (705-715), Cündi-filistin valisi olan kardeşi Süleyman b. Abdülmelik tarafından Yafa Limanı'nı Kudüs'e bağlayan yolun içinden geçtiği Şefelah ovasında ve Kudüs'e yaklaşık 45 km. uzaklıkta kurulmuştur. Şehrin coğrafi mevkiinin seçilmesinde buranın denizle dağ arasında bulunmasının yanı sıra Filistin bölgesinin tam ortasında yer almasının da rolü vardır; nitekim kurulduğu tarihten itibaren Filistin'in idare merkezi olmuştur. Yeni merkezin Remle (kumlu yer) adıyla anılmasının sebebi arazinin kumlu yapısıdır. Süleyman b. Abdülmelik halife olunca kanalla 12 km. uzaklıktaki Ebûfutrus nehrinden su getirmek, ayrıca bölgede çok sayıda kuyu açtırmak suretiyle şehrin çevresinde ziraatı geliştirmiştir. Remle kısa sürede önemli bir eyalet merkezi haline gelmiş, bu arada bazı isyanlara ve son halife II. Mervân'ın Abbâsî ordusunun karşısında yenildiği son savaşlardan birine (132/ 750) sahne olmuştur.

Abbâsîler'in ilk dönemlerinde Filistin ve Suriye eyaletinin merkezi olarak önemini koruyan ve Emevî taraftarı isyanlarla hilâfeti meşgul eden Remle 877'de Tolunoğulları'nın, 935'te İhşîdîler'in ve 969'da Fâtımîler'in eline geçti. İstahrî, IV. (X.) yüzyılda Remle'nin Filistin'in en büyük şehri olduğunu ve Kudüs'ün ikinci sırada yer aldığını belirtir (Mesâlik, s. 56). Makdisî ise burayı anlatırken manzarasının güzelliğinden, çevresindeki nefis meyve bahçelerinden, şirin mezraa ve köylerinden, İslâm diyarında camisinden daha güzelinin, mahallelerinden daha düzenlisinin, topraklarından daha bereketlisinin ve meyvelerinden daha lezzetlisinin bulunmadığından bahsetmekte, fakat bu övgülerin yanında yazın kum fırtınaları, kışın çamur deryaları içinde kaldığını söylemektedir (Ahsenü't-tekâsım, s. 164). IV. (X.) yüzyılda Remle'nin bir kalesi ve önlerinde köy pazarlarının kurulduğu on iki kapılı bir suru vardı; evleri taştan ve tuğladan yapılmıştı.

Remle XI. yüzyılda önceleri Fâtımîler'le Karmatîler, Fâtımîler'in şehrin idaresiyle görevlendirdikleri Cerrâhîler, daha sonra Fâtımîler'le Selçuklular arasında birkaç defa el değiştirmesinin ardından 1099'da Haçlılar tarafından zaptedildi ve ortasına büyük bir kilise yapılarak başpiskoposluk haline getirildi. 438 (1047) yılında Remle'yi ziyaret eden Nâsır-ı Hüsrev burayı taştan yapılmış yüksek ve demir kapılı surlarla çevrili büyük bir şehir olarak tanıtır (Sefernâme, s. 29). Şerîf el-İdrîsî, VI. (XII.) yüzyılda Remle'nin güzelliğinden, çarşı ve pazarlarında ticarî hayatın canlılığından söz eder (Nüzhetü'l-müştâk, I, 356). 1165-1173 yılları arasında bölgeyi gezen yahudi seyyahı Tudelalı (Tutîle) Benjamin gezi notlarında Remle'nin eskiden büyük bir şehir olduğunu, taşların üzerindeki yazılardan hareketle şehrin surlarının yahudiler tarafından yapıldığını ve şehirde o günlerde 300 kadar yahudinin yaşadığını söyler (Ortaçağ'da İki Yahudi Seyyahın Avrupa, Asya ve Afrika Gözlemleri, s. 54).

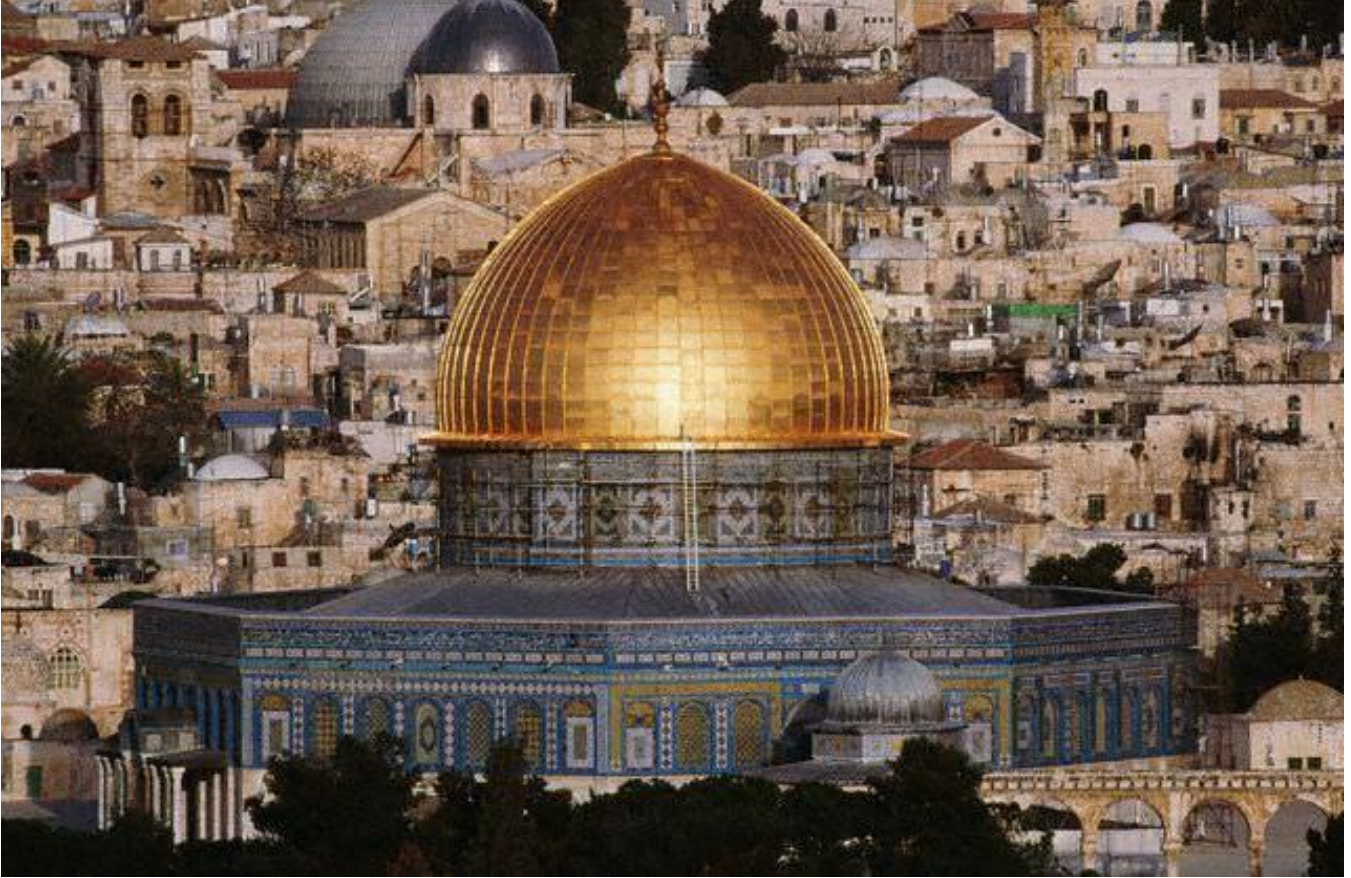
MESCİDİ AKSA

Mescidi Aksa, dünya üzerinde insan eli ile inşa edilen ikinci mescittir. İlk mescidin, Mescidi Haram olduğu zaten ayetle sabittir. Mescidi Aksa'nın, ikinci mescit oluşunu Peygamberimiz(s) bildirmektedir. Ebu Zer el-Gıfari sorar "Ya Rasulallah! Yeryüzünde ilk mescit hangisidir?" Peygamberimiz(s) "Yeryüzünde ilk mescit Mescidi Haram, ikincisi ise Mescidi Aksa'dır. Aralarında 40 yıl vardır." buyurmuştur. (Buhari) Mescidi Aksa, Mekke'deki Haremi Şerif ve Medine'deki Mescidi Nebvi'den sonra üçüncü mukaddes mescittir. Bu mukaddes mekanları Peygamberimiz(s) şöyle ifade etmiştir: " Sadece üç mescit için özel olarak yolculuğa çıkılır: Mescidi Haram, benim Mescidim ve Mescidi Aksa." Mescidi Aksa, insanlığın ilk kiblesidir. Nuh Tufanından önce ve sonra müminlerin ibadet ederken yöneldikleri kiblelerdir. Hicretin ikinci yılına kadar Müslümanların da kiblesiydi. "Artık yönünü Mescidi Haram'a çevir. " (Bakara.144) ayeti inince Peygamberimiz(s), namazlarında bundan sonra yönünü Mescidi Aksa'dan Mescidi Haram'a çevirdi. İslam tarihinde Mescidi Aksa'yı asıl öne çıkaran ve onu mukaddes kılan; Peygamberimizin(s) Mirac'a buradan yükselmesidir. Hicretten bir buçuk sene önce Allah'ın özel daveti üzerine Peygamberimiz(s), Cebrail'in (a.s) rehberliğinde bir Cennet bineği olan Burak'a binerek Mekke'deki Mescidi Haram'dan Kudüs'teki Mescidi Aksa'ya gelmiştir. Burada bütün peygamberlerle görüşmüş, onlara imam olarak iki rekat namaz kıldırmıştır. Bir hutbe okumuş ve ondan sonra göklere, ilahi huzura kadar yükselmiştir. Mirac hadisesi Kuran'da şöyle ifade edilmiştir: "Ayetlerimizden bir kısmını, kendisine göstermek için kulumu bir gece Mescidi Haram'dan alıp çevresini mübarek kıldığımız Mescidi Aksa'ya götüren Allah, her türlü noksandan münezzehtir. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla görendir." (İsra.1) Mübarek kılınan Mescidi Aksa'nın çevresi, başta Kudüs olmak üzere Filistin topraklarıdır. Bugün Mescidi Aksa'nın kapladığı alan 144 dönüm kadardır. Eski Kudüs surları içinde etrafı ikinci bir surla çevrilidir. Şu anda Mescidi Aksa'nın dört minaresi vardır. Mescidi Aksa'nın genellikle namaz vakitlerinde Hıtta kapısı açıktır. Esbat, Magaribe ve Silsile kapıları Cuma günleri açılır. Esbat kapısı ya da Aslanlı kapıya; Hz. Yakub'un oğullarına nisbetle bu isim verilmiştir. Burası mescidin kuzeydoğu tarafının en son kısmıdır. Ziyaretçiler daha çok bu kapıdan girerler. Bu kapı aynı zamanda şehrin kapısıdır. Hıtta kapısı; Mescidi Aksa'nın kuzey kapısıdır. Bu kapıdan eğilerek girilmektedir. Mescidi Aksa'nın temelini atan ve ilk duvarlarını ören Hz.Davut'tur. Fakat tamamlayamadan vefat etti ve bitirilmesini oğlu Süleyman'a(a.s) vasiyet etti. Hz. Süleyman, önce Kudüs'ün etrafına beyaz taştan kalın ve uzunca bir sur yaptırdı, sonra mescidi tamamladı. M.S. 70 yılında Romalılar, Mescidi Aksa'yı yerle bir etti. Bu yıkımdan sonra geriye sadece Batı duvarının bir parçası olan ve bugün Müslümanlarca " Burak Duvarı", Yahudilerce de " Ağlama Duvarı" olarak bilinen bölüm kaldı. Burası Yahudi emellerinin simgesi ve kutsal bir ziyaret yeri haline getirildi. Emevi halifelerinden Abdülmelik b. Mervan, bugün namaz kılınan ve Mescidi Aksa olarak bilinen caminin altında bulunan ve Mervan Mescidi olarak adlandırılan kısmı elden geçirdi ve cami haline getirdi. Daha sonra da mübarek taşın yani Sahra'nın üzerine bugünkü altın kubbeli mescidi inşa ettirdi. 1099 yılında Haçlılar, Mescidi Aksa'yı kiliseye çevirdiler. 1187'de Selahaddin Eyyubi, Mescidi Aksa'yı yeniden camiye çevirdi ve üç bin tahta parçasından oluşan muhteşem bir minber yaptırttı. Bu minberde hiç çivi kullanılmamıştır. Bu minber bir

yahudinin camiye ateşe vermesi ile tamamen yanmış ve yok olmuştur. 1923'te Türkiye'den giden Mimar Kemalettin Bey, Kubbetü's- Sahra ile birlikte Mescidi Aksa'yı da yeni baştan tamir etti. Mescidi Aksa, bugün bir orta ve üçer yan sahandan oluşmaktadır. Kible tarafına paralel uzanan bir çapraz sahan ve bunun orta sahanla kesiştiği yerde de kubbe vardır. Mescidi Aksa'nın kubbesi birbirine geçmeli iki kubbeden oluşur. İçerideki kubbe ahşap; dışarıdaki kubbe ise dışarıdan görünen kurşun kubbedir. 1967'de İsrail askerleri camiye girerek Müslümanları şehit etti. PEYGAMBERLER MESCİDİ VEYA KADİM(ESKİ) MESCİDİ AKSA Mescidi Aksa'nın tam altında büyük bir mekan vardır. Caminin kapısından sekiz basamaklı merdivenle camiye girilir. Burada yüksek tavanı taşıyan kalın duvarlar bulunmaktadır. Alt tarafında ise mihrap ve minber vardır. Bu alt kata "Eski Aksa" ismi verilir. Giriş kapısı Mescidi Aksa'nın önündendir. İçeride iki bölüm vardır.

KUBBET-ÜS SAHRA

Kudüs'ün ve Mescidi Aksa haremının bir sembolü olarak gördüğümüz altın kubbeli, mavi çinili olarak sekizgen biçimde olan cami Kubbetü's- Sahra'dır. İçinde bulunan ve İslam tarihinde " Sahra"olarak bilinen mukaddes kaya insanlık tarihi kadar eskidir. Emevi halifesi Abdülmelik b. Mervan, Kubbetü's- Sahra'yı 691 tarihinde yaptırdı. İnşaat masrafları için ayırdığı parayı saklamak için Kubbetü's- Silsile (Zincir Kubbesi) diye anılan binanın yapılmasını emretti. Rivayete göre bu binayı o kadar beğendi ki, Kubbetü's-Sahra'nın da aynı plana göre yapılmasını emretti. Sahra abanoz ağacından bir kafes ve dibadan perdeler ile çevrili idi. Sekizgen tarzında yapılan Kubbetü's-Sahra'nın yapımında Bizanslı ve Suriyeli sanatçılar çalışmıştır. Kubbetü's-Sahra'nın dört kapısı vardır. Kuzeyde Cennet kapısı, güneyde Kible kapısı, doğuda Nebi Davud kapısı ve batıda Silsile veya Mağrib kapısı. Kubbetü's-Sahra'nın iç kısmının ilk bölümü, sekiz ayak ve bu ayakların arasında bulunan ikişer sütundan meydana gelmiştir. Kubbeyi tutan ikinci kısım ise dört ayak ve on iki sütunun taşıdığı ve on altı pencereyi yüksek bir kasnağa oturan kubbeye örtülüdür. Kubbetü's-Sahra'nın en gösterişli bezemeleri kubbe, kubbe kasnağı ve kemer aralarını süsleyen altın zemin üzerine sarı ve yeşil mozaiklerdir. Bugün Kubbetü's-Sahra'nın dışında gördüğümüz çini ve yazı 450 yıldır orijinal hali ile boy göstermektedir. [/toggle_content] [toggle_content title="SAHRA- MUALLAK TAŞI"] Sahra tam kubbenin altında bulunmaktadır ve altına merdivenle inilmektedir. Sahranın içi, mağara kısmı 70 kişiliktir. Tam orta yerinde tepede büyük bir delik bulunmakta, burada büyükçe bir avize asılıdır. Daha önceleri değerli bir inci, Hz. İbrahim'in kurban ettiği koçun boynuzu, Peygamberimizin(s) ve Hz. Ömer'in sancağı, Hz. Hamza'nın kalkanı; kubbenin ortasında sarkan bir zincirde asılı olarak muhafaza edilmekteydi. Bu emanetler sonradan Abbasiler tarafından Kabe'ye götürüldü. Sahra yarım daire şeklindedir. Yuvarlak yanı doğuya, düz yanı batıya bakar. Güneybatısında bulunan bir mermer sütun parçası üzerinde

Peygamberimizin(s) Mirac gecesinde göğe yükselmek için Burak'a bindiği sırada oluşan ayak izi vardır. Ayak izi zarif bir kubbenin içinde bulunmaktadır. Bu kubbe, kible tarafından, Sahra'nın altına inerken sol tarafta yer almaktadır. 11 basamakla inilen Sahra'nın altı olan mağaranın yüksekliği yaklaşık iki metre kadardır. Kubbetü's-Sahra'nın avlusunda sekiz adet kemer vardır. Kubbetü's-Sahra avlusunda müstakil olarak duran tek kubbeli, üçü açık, diğeri kapalı bulunan dört adet şirin yapı yer almaktadır. Bunlardan; Kubbetü'n- Nebi mihrabında, Peygamberimiz(s), Mirac gecesinde peygamberlere ve meleklerle namaz kıldırılmıştır. Kubbetü's- Sahra'nın dört kapısı bulunmaktadır: Aksa, İsrail, Cennet ve Batı kapıları.

EL_HALİL

HALİL ŞEHRİNDE HZ. İBRAHİM, HZ. İŞHAK, HZ. YUSUF VE ZEVCELERİNİN KABİRLERİ Hz. İbrahim ve evlatlarının türbeleri, Halil şehrindeki Halil Camii'nin içindedir. Hz. İbrahim, hanımı Sare vefat edince içinde bir mağara bulunan ağaçlık bir arazi satın aldı ve hanımını buraya defnetti. Sare, 127 yaşında vefat etmişti. Daha sonra Hz. İbrahim, 175 yaşında iken ahrete irtihal edince aynı mekana defnedildi. Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İshak ve hanımı Rıfka da aynı yere defnedildiler. İleriki tarihlerde Mısır'da vefat eden Hz. İshak'ın oğlu Hz. Yakub ile hanımı Lamia'nın tabutları da bu mağaraya konuldu. Hz. Yusuf, Mısır'da vefat etmişti. Onu mermerden bir tabuta koyup Nil nehrine bırakmışlardı. Hz. Musa zamanında Allah'ın emriyle Nil nehrinden çıkartıldı, Halil'e getirildi ve mağarada yer kalmadığından mağaranın yanı başına defnedildi. Bu mağara, Bizanslılar tarafından bulunmuş ve üstüne kilise yapılmıştı. Kabirlere de işaret koymuşlardı. Emeviler zamanında kabirler açılıp bakıldığında bu mezarların Hz. İbrahim ve ailesine ait olduğu görüldü. Bunun üzerine kiliseyi camiye çevirdiler, kabirlerin üzerine de sanduka yaptılar. Halil Camii, mağaranın ölçüleriyle aynı ölçüdedir. 56 m. uzunluğunda 33 m. genişliğinde ve 15 m. yüksekliğindedir. 1967 işgali sonrası Museviler de camiye belli aralıklarla girip ayin yapmaya başladı. Bu devirde karşılıklı olarak ziyaret hürriyeti vardı. Fakat 1994 yılında 25 Şubat günü 15 Ramazan'a denk geliyordu. Cuma sabahı sabah namazında yaklaşık 1000 Müslüman vardı. Cemaat secde halindeyken Gold Stein adında fanatik bir Yahudi, makineli tüfekle insanları taradı. 29 kişi şehid oldu, 300 kişi de yaralandı. Bu olaydan sonra cami, 9 ay kapalı kaldı. Cami açıldığında ikiye bölünmüş olarak tekrar ibadete açıldı. Fakat caminin, Hz. Yakup ve hanımı ve Hz. Yusuf'un türbelerinin bulunduğu ön kısmı sinagoga çevrilmişti. Caminin tamamı senenin 10 günü Müslümanlara; 10 günü de Yahudilere veriliyor. Bu on gün Müslümanların ve Musevilerin bayram günleridir. Cami hafif yamaç bir yere inşa edilmiştir. Camiye 20- 25 basamaklı merdivenle çıkılır, caminin birinci kısmına girilir. Asıl caminin içine girmeden hemen karşıda yeşil renkli parmaklıklardan Sare'nin türbesi görülür. Caminin kapısından içeri girince sekizgen şeklinde iki büyük sanduka göze çarpar, sağdaki Hz. İshak'a, soldaki de eşi Rıfka'ya aittir. Aynı zamanda caminin diğer kapısından geçerken hemen sağ tarafta Hz. İbrahim'in türbesi görülür. Türbenin hemen sağ tarafında kapının solunda dar bir köşede ise Peygamberimizin(s) mübarek ayak izi dikkati çeker. Peygamberimiz(s), Mirac gecesi Kudüs'e geldiğinde üç yere uğramıştı. Birincisi Hz. Musa'ya; ikincisi Mescidi Aksa'ya ve üçüncüsü de büyük dedesi Hz. İbrahim'e. İşte bu ayak izinin o zamandan geldiği rivayeti vardır. Yine aynı zamanda birkaç metre ileride sağda Hz. Yusuf'un türbesi, yanında Hz. Yakup'un hanımı Lamia'nın türbesi, karşısında ise Hz. Yakub'un türbesi bulunur. Fakat bu üç türbe, Yahudilerin işgali altındaki sinagog

bölümünde bulunmaktadır. Mezarlar asıl itibariyle caminin 15 m. altında yer alan mağarada bulunmaktadır. Caminin minberi; abanoz ve ceviz ağacından hiç çivi çakılmadan yapılmış olan çok kıymetli ve muhteşem bir minberdir .Yeni konmuş gibi durmakta ve üzerinde gergef gibi kufi kitabeli hat sanatının şaheseri görülmektedir. Kare kesitli tek şerefeli caminin iki minaresi de Memlükler tarafından yapılmıştır. Bugün türbenin üzerinde bulunan iyice solmuş ve rengini atmış olan örtüler Sultan Abdülhamit Han'ın gönderdiği örtülerdir.

ZEYTİN DAĞI

Bu dağ, Tur Dağı'dır. Hristiyanlık inancına göre Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği yer burasıdır. Burada birçok kilise bulunmaktadır. Mescidi Aksa'nın tam karşısına düşen tepedir. Yahudilere göre, Kıyamet günü Cennete ilk ve en erken bu tepeye defnedilmiş olanlar girecektir. Bu yüzden bu tepe kutsaldır ve bu mezarlık dünyanın en pahalı mezarı konumundadır. Bu dağ, Kudüs için ruhla ceset gibi stratejik bir konuma sahiptir. Kudüs'ün gerek fethi, gerekse işgali hep bu tepeden gelen ordular tarafından yapılmıştır. Ayrıca Hz. Davut'tan Hz. İsa'ya kadar bütün peygamberler tarafından pek çok önemli olay burada cereyan etmiştir. Hz. Davut, M.Ö. 1049 yılında Kudüs'ün fetih ateşini ilk olarak Zeytin Dağı'nda yakmıştır. Hz. İsa, M.S. 30 yılında havarileri ile birlikte bu dağa çıkar, sohbet ederdi. Yahudiler, Hz. İsa'yı öldürmek için tuzak kurduklarında İsa(a.s.), Zeytin Dağı'na çıktı. Zeytin Dağı, asıl olarak Müslümanların nazarında mukaddes ve mühim bir dağdır. Tin suresinin " İncire ve zeytine, Sina dağına, ve bu emniyetli şehre yemin olsun ki..." mealindeki ilk ayetlerinde geçen" zeytin" ifadesi bir rivayete göre bu dağa işaret etmektedir. Kudüs'ün fethi sırasında Hz. Ömer, bir süre bu dağda ikamet etmiştir. Hz. Ömer ve Selahaddin Eyyubi'nin askerlerinden şehit düşenler burada bulunmaktadır. Meşhur sahabi Selman-ı Farisi'nin türbesi Zeytin Dağı'ndadır. Hz. Meryem'in mezarı da Zeytin Dağı eteğinde Bab-ı Esbat tarafında yer olmaktadır. Burada Prenses Helenan'nın yaptırdığı " Cismaniye" adında bir kilise vardır.

ERİHA VE LUT GÖLÜ

Dünyadaki ilk yerleşim yeri, ilk şehir olarak kabul edilen Eriha, İncil'deki ismiyle 'palmiyelerin şehri', çarpıcı zıtlıkları içinde barındıran "parfüm" anlamına gelir; çölle çevrelenmiş vahada, harika kokulu çiçekler ile donanmış, yeşil bir bitki örtüsü barındırır. Subtropikal iklimin etkisiyle harikulade bir bahçe, kış için ılık bir mesken, diğer kentlerden gelenler için huzurdur...Ürdün'ün doğusunda bulunan Eriha, Lut Gölü'nün 8 kilometre kadar kuzeyinde kalmaktadır.

Bu vadinin verimli topraklarının ilk ve en meşhur sahibi Kleopatra'dır; eskiden çevresi çiftliklerle çevrilmiş verimli topraklar M.Ö. 35'te Kleopatra'ya Mark Antony tarafından hediye edilmiştir.

1948 e kadar Eriha , büyük ve barış dolu bir şehirken, İsrail'in kuruluş sürecinde Lidd'den, Ramle'den ve Kudüs'ün batısındaki köylerden göçe zorlanan binlerce Filistinli bu şehre sığınmak zorunda kamıştır. Eriha'nın çevresinde Aqbat Jaber (30,000 kişi), Ein es-Sultan (25,000 kişi) ve Nuama (20,000 kişi) olmak üzere üç kamp oluşturulmuş, Eriha köyü, belediye statüsü alarak şehre dönüşmüştür

1952'deki Eriha konferansının ardından, Ürdün Emirliği ve Batı Şeria, Ürdün krallığı olarak tekrar isimlendirildi. Bu arada Filistin Bağımsızlık Hareketleri (El Fetih, Arap Milliyetçilik Hareketi ve Komünist Parti) İsrail in kamplara müdahale etmesine direniş gösteriyordu.

1967 savaşıyla tekrar yerlerinden edilen Filistinliler bu kez doğuya göç etmeye başlamışlardır. Bu dönemde Nuama kampı tamamen yıkılmış, şehrin tamamına yakını bölgeyi terk etmiştir. 1994'te İkinci Oslo antlaşması imzalandığında, Eriha Gazze Şeridi gibi Batı Şeria'nın ilk özerk Filistin Şehri ve olmuştur. Zaman zaman giriş çıkışlar sınırlansa da, şehir turizm bölgesine dönüştürülmüştür. El Aksa İntifadası sırasında ve sonrasında bölgeye giriş çıkışlar sınırlanmışsa da, şu sıralar şehir yeniden turizm açısından canlanmış durumdadır.

MUSA (A.S.) KABRİ

Hız. Musa Külliyesi, Kudüs ile Eriha yolu üzerinde Lut Gölüne inerken, konum olarak deniz seviyesinden 300 metre kadar aşağıda yer alan coğrafi bir bölgede bulunur. Kudüs'e 28 km, Eriha'ya 8 km. dir. Bir yeşil otun dahi bitmediği, bir tek ağacın yeşermediği, alabildiğine çıplak, boz tepelerin ortasında çevreye maddi manevi hayat veren bir makam. Burası bir kervansaray, 5 dönüm bir alan üzerine kurulmuş, iki katlı, açık- kapalı 100 odadan oluşan, camii ve türbesi ile tarihi, manevi ve münzevi bir mekan. Caminin kuzeyinde mütevazı bir minaresi de mevcut. Hız. Musa'nın kabrinin üzerine türbeyi ve yanına mescidi il defa Memluk Sultanlarından Sultan Baybars yaptırmıştır. İlerisine de tamir ve bakım işlerinin yapılabilmesi için geniş bir arazi vakfetti. Kervansaray ise Osmanlı dönemi eseridir. Hız. Musa, 120 yaşında vefat etmiştir. "Ulu'l Azm" denilen beş büyük peygamberden biridir. Kuran'da adı ve kıssası en çok geçen bir peygamberdir. İsrailoğullarını hidayete getirmek için çok büyük gayretler göstermiş bir nebidir.